

Επιστρέφει ο Αντι-Φασισμός στην Ευρώπη;

Ίσως ακούγοντας και μόνο τον τίτλο της εκδήλωσης, «Επιστρέφει ο Φασισμός στην Ευρώπη;» κάποιος να το βλέπε καχύποπτα. Εξάλλου υπάρχουν ήδη φασίστες και νεοναζί σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και σε κάποιες απ' αυτές κυβερνάνε κιόλας. Οπότε προς τί το ερώτημα;

Η εκδήλωση έλαβε χώρα στις 23 Φεβρουαρίου του 2014 στο πανεπιστήμιο του SOAS στο Λονδίνο και η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα ήταν όλως περιέργως ένα ΟΧΙ. Δείχνανε ένα φιλμ [στμ: το **Φασισμός Α.Ε.**] σχετικά με μια επίθεση εναντίον μεταναστών από μέλη της χρυσής αυγής και την κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα. Κάποιοι που περιγράφηκε από το πάνελ σαν ηγέτης της κοινότητας των Πακιστανών μεταναστών στην Ελλάδα υιοθέτησε την ανάλυση πως οι επιθέσεις εναντίον των μεταναστών έγιναν γιατί είναι εργάτες. Ένας από τους ομιλητές της εκδήλωσης, ο Ταρίκ Αλί (Tariq Ali), εξύμνησε μάλιστα αυτόν τον άνθρωπο επειδή – είπε – έχει ριζοσπαστικοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, κάτι που τον καθιστά ικανό να αντιληφθεί ότι οι μετανάστες υφίστανται επιθέσεις γιατί είναι εργάτες. Κατά την άποψη του κ. Αλί και ενός ακόμη ομιλητή της εκδήλωσης, του σκηνοθέτη Άρη Χατζηστεφάνου, οι φασίστες δούλευαν απευθείας για τους καπιταλιστές. Και φυσικά αυτή δεν είναι παρά η ίδια ανάλυση που υιοθετούσαν και οι κομμουνιστές την δεκαετία του '30. Ο φασισμός γίνεται αντιληπτός ως η τελευταία γραμμή άμυνας του καπιταλισμού σε κρίση. Οι καπιταλιστές υποτίθεται δημιουργούν τις φασιστικές οργανώσεις και είναι οι μόνοι ή οι κυρίως υπεύθυνοι για αυτές. Όπως το έθεσε ο κ. Χατζηστεφάνου: καπιταλισμός + βία = φασισμός. Και ακολουθώντας αυτή την ανάλυση, ο κ. Αλί πρότεινε πως ο καλύτερος τρόπος να παλέψουμε ενάντια στους φασίστες είναι να υποστηρίξουμε ένα αριστερό κόμμα που θα πάρει την εξουσία. Στην περίπτωση της Ελλάδας, αυτό το αριστερό κόμμα είναι ο ΣΥΡΙΖΑ – σύμφωνα με τον κ. Αλί – τον οποίο οι αντιφασίστες θα έπρεπε να στηρίξουν. Οπότε αποδείχτηκε πως η εκδήλωση έγινε περισσότερο για να παρασχεθούν επιχειρήματα για το γιατί είναι καλό να στηρίζουμε το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ. Δεδομένου, βέβαια, ότι οι διοργανωτές της εκδήλωσης, η "Αντιφασιστική Δράση για την Ελλάδα", έχουν στενές σχέσεις με το ΣΥΡΙΖΑ, τα παραπάνω δεν αποτελούν καμιά έκπληξη.

Τα περισσότερα, εξάλλου, που συζητήσαν σχετικά με τον αντιφασισμό ήταν απλώς λάθος. Όταν η χρυσή αυγή επιτίθεται στους μετανάστες, δεν το κάνει γιατί οι καπιταλιστές τους πληρώνουν να επιτίθενται σε εργάτες. Η χρυσή αυγή έχει μια ρατσιστική ιδεολογία και τα μέλη της δρουν σύμφωνα με την ρατσιστική κοσμοθεώρησή τους, όταν επιτίθενται σε μετανάστες. Όταν υπάρχουν και καπιταλιστές που συνεργάζονται με τη χρυσή αυγή, αυτό συμβαίνει γιατί αυτοί οι καπιταλιστές είναι επίσης ρατσιστές και αυτό ακριβώς το στοιχείο τους κάνει να δουλεύουν μαζί με ρατσιστές προλετάριους οι οποίοι και εκτελούν τις επιθέσεις. Αλλά στην εκδήλωση δεν υπήρξε καν αναφορά στο ρατσισμό. Αυτό φυσικά δεν είναι άνευ προηγουμένου σε σχέση με τον κομμουνισμό, αφού οι κομμουνιστές τείνουν να πιστεύουν ότι υπάρχει μόνο μια κύρια αντίθεση στον κόσμο (αυτή μεταξύ προλεταριάτου και αστικής τάξης, δηλαδή του καπιταλισμού κι όλες οι άλλες αντιθέσεις είναι δευτερεύουσες (π.χ. ρατσισμός, αντισημιτισμός, σεξισμός). Τέτοιες δευτερεύουσες αντιθέσεις δεν θα έπρεπε σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση να συζητούνται ή να συζητούνται πολύ, καθώς αυτό θα αποσπούσε την προσοχή από την κυρίαρχη αντίθεση. Και μόνο λύνοντας την κυρίαρχη αντίθεση, μπορούμε και όλες οι άλλες, οι δευτερεύουσες, κάπως μυστηριωδώς μάλλον, να λυθούν. Φυσικά, όλα αυτά είναι μπουρδες. Μια αριστερή οργάνωση που ήδη αρνείται να αναγνωρίσει ή να συζητήσει τον ρατσισμό, τον αντισημιτισμό ή τον σεξισμό, δεν θα αρχίσει να αναγνωρίζει ή να συζητά αυτά τα θέματα μόλις πάρει την εξουσία (με εκλογές ή επανάσταση). Αν οι αριστερές οργανώσεις εκπαιδεύουν τα μέλη τους για χρόνια να απορρίπτουν συζητήσεις σχετικά με το ρατσισμό, τον αντισημιτισμό και το σεξισμό, τότε τα μέλη τους θα εσωτερικεύσουν αυτή την προσέγγιση. Και όσο δεν την εσωτερικεύουν, προειδοποίησε ο κ. Αλί, στηρίζουν τον καπιταλισμό (άρρα και τον φασισμό), καθώς διασπούν την ενότητα της Αριστεράς. Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: αν θέλετε να παλέψετε ενάντια στον φασισμό, τότε σκάστε και κάντε ό, τι σας λέει το κομμουνιστικό κόμμα (ή ο ΣΥΡΙΖΑ). Όταν ο κ. Αλί μίλησε ανοιχτά ενάντια στον σχετισμό, επιχειρηματολόγησε υπέρ της κομματικής πειθαρχίας των μελών (ώστε να απορρίπτουν συζητήσεις γύρω από οτιδήποτε πέραν του καπιταλισμού). Αλλά αυτές οι φράσεις έβαλαν επίσης απέναντι τους όλους αυτούς που θέτουν εαυτούς εκτός κομμάτων (π.χ. αναρχικούς, φεμινίστριες, αντιρατσιστές, όσους παλεύουν ενάντια στον αντισημιτισμό).

Το άλλο πολύ προβληματικό σημείο όταν υπάρχει τέτοια διαστρέβλωση της πραγματικότητας (οι μετανάστες υφίστανται επιθέσεις από νεοναζί επειδή είναι εργάτες...) είναι το ερώτημα: τι γίνεται όταν οι νεοναζί επιτίθενται σε μετανάστες που δεν είναι εργάτες; Σημειώνω μάλιστα αυτό ότι οι κομμουνιστές / σοσιαλιστές δεν έχουν αντίρρηση για τέτοιες επιθέσεις; Αλλά και η απουσία οποιασδήποτε αναφοράς στον αντισημιτισμό σε μια εκδήλωση ενάντια στον φασισμό στην Ευρώπη είναι επίσης αποκαλυπτική. Με τα λόγια του κ. Αλί, αν οι ναζί στην γερμανία δεν είχαν κάνει όσα έκαναν, τότε πολλοί Εβραίοι θα στηρίζαν το ναζιστικό κόμμα. Το μήνυμα πίσω από αυτή την παράξενη φράση είναι ότι οι κομμουνιστές βλέπουν τους Εβραίους ως μέλη της αστικής τάξης και άρα βλέπουν τους Εβραίους ως τον καπιταλιστή-εχθρό. Οι κομμουνιστές δεν μπορούν, λοιπόν, να δουν τι είναι ο αντισημιτισμός επειδή κι οι ίδιοι σκέφτονται ότι οι Εβραίοι είναι ο εχθρός (υπάρχουν βέβαια και μικρές παραλλαγές της αντίληψής αυτής, π.χ. μερικοί κομμουνιστές θεωρούν ότι οι Εβραίοι απλώς υποστηρίζουν τον καπιταλιστή-εχθρό και δεν ταυτίζονται μαζί του). Και πάλι σύμφωνα με τον κ. Αλί, το όνομα των ναζί ("εθνικοσοσιαλιστές") ήταν άλλο ένα κόλπο των ναζί για να αποκρύψουν το γεγονός ότι δουλεύουν για τους

καπιταλιστές. Και πάλι, όμως, οι κομμουνιστές και οι σοσιαλιστές της δεκαετίας του 1930 δεν είχαν καμιά ιδέα για το τι ήταν πράγματι ο αντισημιτισμός και ο ναζισμός. Κάποιοι ονόμαζαν τον αντισημιτισμό ως «σοσιαλισμό των ηλιθίων», άλλοι πίστευαν ότι οι ναζί αποτελούσαν την ύστατη γραμμή άμυνας του καπιταλισμού και άρα ότι η άνοδος του ναζιστικού κινήματος έδειχνε πόσο αδύναμος ήταν ο καπιταλισμός και πόσο κοντά, προ των πυλών, ήταν η επανάσταση. Ακόμα και μετά τον Β' Π.Π. ιστορικοί κομμουνιστικών χωρών όπως της ανατολικής γερμανίας έγραφαν βιβλία μιλώντας για τα στρατόπεδα θανάτου των ναζί ως καπιταλιστικά εργοστάσια όπου το κέρδος απογειωνόταν – στον βαθμό μάλιστα που ο θάνατος των εργατών μπορούσε να γίνει αποδεκτός. Οι περισσότεροι κομμουνιστές δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι ο αντισημιτισμός ήταν η κεντρική συμπεριλαμβανόμενη και πως οι ναζί ρίσκαραν να χάσουν τον πόλεμο για να συνεχίσουν αδιατάρακτο το πρόγραμμα θανάτωσης Εβραίων. Ο αντισημιτισμός ήταν εξάλλου ο βασικός λόγος στον οποίο οφείλεται η ανάπτυξη του ναζιστικού κινήματος στην γερμανία και, μάλιστα, μάζεψε κόσμο από όλες τις τάξεις, της εργατικής συμπεριλαμβανόμενης. Ο αντισημιτισμός είναι ακόμα και σήμερα ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο η αριστερά το βρίσκει τόσο δύσκολο να καταλάβει τι ήταν και τι είναι οι νεοναζί. Κάποια κομμάτια του ναζιστικού κινήματος θέλησαν την ανατροπή του καπιταλισμού (έβρισκαν τους Εβραίους με τον καπιταλισμό) και η αντικαπιταλιστική τους προπαγάνδα δεν ήταν απάτη για να προσελκύσουν σοσιαλιστές και κομμουνιστές (οι οποίοι, εξάλλου, επίσης έβρισκαν Εβραίους και καπιταλισμό) ή μια ψευδολογία γύρω από τους πραγματικούς τους στόχους. Το συμπέρασμα, λοιπόν, ότι ο αντισημιτισμός θα εξαφανιζόταν αν "έχανε" ο καπιταλισμός, είναι βασισμένο μόνο και μόνο στην θεωρία πως όλες οι δευτερεύουσες αντιθέσεις θα επιλύονταν μόλις επιλύονταν και η κυρίαρχη. Αλλά και πάλι, το επιχείρημα αυτό τίθεται κυρίως για να ενισχύσει την κομματική πειθαρχία και την παράκαμψη των "σχεταριστών".

Ένας ακόμη λόγος που ρατσισμός και αντισημιτισμός συχνά αγνοούνται από τους κομμουνιστές είναι η θρησκευτική τους πίστη στην εργατική τάξη ως το επαναστατικό υποκείμενο. Οι κομμουνιστές χρειάζονται την εργατική τάξη ως το επαναστατικό υποκείμενο για να δικαιολογήσουν την φιλοδοξία του κομμουνιστικού κόμματος να πάρει την εξουσία. Οι συζητήσεις για ρατσισμό και αντισημιτισμό θα μπορούσαν να εκθέσουν την πραγματικότητα της εργατικής τάξης και να τερματίσουν την πίστη στο επαναστατικό υποκείμενο. Ακόμη και λιγότερο δογματικοί αντιφασίστες στην αγγλία κι αλλού συχνά επιμένουν ότι ο αντισημιτισμός, τα οποία μπορεί να μην ανήκουν στην εργατική τάξη». Δε φαίνεται να παρατηρούν ότι οι ίδιοι οι φασίστες στην πλειοψηφία τους ανήκουν στην εργατική τάξη. Και ούτε φαίνεται να παρατηρούν ότι μια τέτοια διακήρυξη ήδη εμπεριέχει την άρνηση της αλληλεγγύης στα θύματα του φασισμού / ρατσισμού / αντισημιτισμού, τα οποία μπορεί να μην ανήκουν στην τάξη αυτή. Οι κομμουνιστές συχνά σκέφτονται ότι ο πραγματικός στόχος του αντιφασισμού είναι να παλέψουν ενάντια στον καπιταλισμό (πίσω από τον αντι-φασισμό είναι ο αντι-καπιταλισμός). Αυτό καθιστά τον αντιφασισμό ένα απλό εργαλείο το οποίο μπορεί εύκολα να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο, αν ο πραγματικός στόχος του αντικαπιταλισμού εξυπηρετείται καλύτερα απ' αυτό. Ίσως αύριο-μεθαύριο κάποιος κομμουνιστής πιστέψει ότι π.χ. τα υγιεινά φρούτα είναι ένα καλύτερο εργαλείο! Τόσο για το ρατσισμό όσο και για τον αντισημιτισμό, όμως, ανεξαρτήτως θεωρητικών ζητημάτων που θα προέκυψαν μετά την επιτυχία, το πραγματικό και φλέγον ζήτημα είναι το παρόν, το σήμερα. Μια Αριστερά που δεν αναγνωρίζει τον ρατσισμό και τον αντισημιτισμό, δεν μπορεί να τα πολεμήσει αυτά τα δυο. Και δίχως να τα πολεμά, αυτή η Αριστερά γίνεται απλώς συνένοχη. Το να λένε ότι όλα αυτά δεν είναι σημαντικά επειδή παλεύουν ενάντια στον καπιταλισμό δεν είναι αρκετό. Αν οι μειονότητες στην αγγλία, την γερμανία, την Ελλάδα ή αλλού υφίστανται επιθέσεις, τότε είναι σημαντικό να απαντάμε στον ρατσισμό και τον αντισημιτισμό. Αυτό θα έπρεπε να είναι ένα μεγάλο μέρος του αντιφασισμού, να παλεύουμε ενάντια στους φασίστες και τους νεοναζί, ακριβώς επειδή είναι ρατσιστές, αντισημίτες και χτυπάνε τις μειονότητες. Και δεν είναι μόνο αυτό βέβαια. Ρατσισμός και αντισημιτισμός υπάρχει και εκτός ναζιστικών και φασιστικών οργανώσεων. Αυτό που λέγεται πολιτικό μείνιστριμ, επιτίθεται επίσης σε μειονότητες και μετανάστες, είτε π.χ. με ρατσιστική προπαγάνδα σε προεκλογικά βανάλια που τριγυρνάνε την πόλη, είτε με ρατσιστικά ψαχτήρια από μπότσοι στους δρόμους. Βέβαια, ένας τέτοιος αντιφασισμός για τον οποίο μιλάω εδώ, δεν θα οδηγήσει ποτέ σε καριέρα στην κομματική γραφειοκρατία κι ούτε σε κάποια κυβερνητική θέση (π.χ. μετά την εκλογική νίκη του ενός ή του άλλου κόμματος). Αλλά αυτά, ούτως ή άλλως, δεν θα έπρεπε να είναι και κίνητρα για οποιονδήποτε αντιφασιστικό, έτσι δεν είναι;

Peter M., Λονδίνο.